

Španski fašisti tepeni v bitki na Guadalajarski fronti

Naskok na lojalistične pozicije odbit na vsej črti in fašisti so se morali umakniti z velikimi izgubami. Notranji minister naznanil premestitev sedeža vlade iz Valencije v Barcelono. Fašistične bojne ladje blokirale obrežje lojalistične Španije

Hendaye, Francija, 30. okt. — Španska vlada je naznanila, da je bil naskok fašistov odbit na fronti pri Guadalajari, severno-vzhodno od Madrida. Fašistične ladje so bile vržene nazaj po vročem spopadu, v katerem je bilo več sto upornikov ubitih in ranjenih.

Drugo vladno poročilo pravi, da so lojalisti razdejali fašistične utrdbe v vseučiliški naselbini zapadno od Madrida. Istočasno so španske topniške baterije bombardirale fašistične pozicije zapadno od Toleda.

Madrid, 30. okt. — Notranji minister Julian Zugazagoitia je po radiu naznanil premestitev španske ljudske vlade iz Valencije v Barcelono, največje špansko mesto. Kot vzrok je omenil potrebo po konsolidaciji vse oborožene sile, da se zagotovi zmaga lojalistom v civilni vojni.

Proces premestitve sedeža vlade iz Valencije v Barcelono je v teku. Vlada se je umaknila iz Madrida v Valencijo pred enim letom, ko so fašisti stvorili veliko ofenzivo na madridski fronti in je bilo mesto v nevarnosti padca.

Notranji minister je dejal, da je premestitev sedeža vlade v Barcelono pozitivna dokaz solidarnosti med vlado in Katalonci. Sklep o premestitvi sedeža je bil sprejet na konferenci v Valenciji, katere so se udeležili španski premier dr. Juan Negrin, Luis Companys, predsednik Katalonije, in drugi vladni uradniki.

Hendaye, Francija, 30. okt. — Veliki deževni nalivi so ustavili vojne operacije v severovzhodni Španiji, kjer so se uporniki pripravljali na ofenzivo. Da odtrijejo zvezo med Valencijo in Barcelono. Poročila se glasijo, da so morali miličniki zapustiti strelske jarkove v distriktu Pina Oteri, ko sta rekli Ebro in Gallego prestopiti svoje bregove in se voda poplavila nižine.

Prodnji ogražajo komunikacijske vezi med lojalistično Španijo in Francijo. Mednarodni medij med mestoma Puigcerda in Bour-Madame je voda uničila. Poplave so razdejale ceste, ki vodijo iz Francije v Katalonijo.

Bitke med miličniki in uporniki se nadaljujejo v bližini Madrida. Uporniki so porazili lojaliste v sektorju Usery, na južni strani Madrida.

Palma, Malorka, 30. okt. — Podadmiral Francisco Fernandez je naznanil, da so fašistične bojne ladje blokirale obrežje lojalistične Španije. Blokada je popolna od Almerije do skrajnega severnega obrežja, ki meji na Francijo. Palma, največje pristanišče ob Balerijskih otokih, je postala fašistična pomorska baza. Blokada španskega obrežja vzdržuje 36 bojnih ladij.

Izbruh revolte v francoskem Maroku

Casablanca, Maroko, 30. okt. — Francoske vojaške avtoritete so razglasile militaristično kontrolo mest, kjer so se Arabci uprli francoski nadvladi. Izgrede so posledica nacionalistične revolte, katere cilj je strmoglavitev francoskega protektorata. V Maroksu in Cudjati je prišlo do spopada med policijo in Arabci, v katerem je bilo več oseb ubitih in ranjenih.

Napad na angleške čete v Šanghaju

Junaški odpor kitajskega "bataljona smrti"

Šanghaj, 1. nov. — Kitajski "bataljon smrti," ki je štiri dni vzdržal na svoji utrdbi v Čapeju, se je včeraj umaknil v mednarodno naselbino med točo krogel, ki so jih sipale japonske strojnice. 377 kitajskih vojakov se je rešilo z begom, čez dvesto pa jih je bilo ubitih. Ti so ostali zvesti obljubi, da bodo branili utrdbo do smrti.

Angleške čete so takoj razorožile kitajske vojake in jih internirale. "Bataljon smrti" je ostanele kitajske divizije, ki je branila Čapej od izbruha sovražnosti do zadnje srede, ko je podlegla japonski vojni mašini.

Šanghaj, 30. okt. — Angleške militaristične avtoritete so silno razkačene, ker so Japonci napadli angleško vojaško posadko v parku Jessfieldu v bližini mednarodne naselbine. Avtoritete pravijo, da je bil napad premišljen, ker so se hoteli Japonci maščevati nad angleškim vojaštvom, ki je nekaj ur prej prihodnji mesec. Javna knjižnica v Gilbertu je spet naročila mnogo slovenskih knjig za svoj slovenski oddelek.

Dva nova grobova v Clevelandu

Cleveland, — Po dolgi bolezni je te dni umrla Antonija Kristančič, stara 44 let in doma od Gorice. V Ameriki je bila 24 let in tu zapuša moža, sina in tri hčere. — Dalje je umrl pionir Anton Prinčič, star 75 let in rojen v Črešnici pri Mokronogu na Dolenjskem, po poklicu je pa bil kamnosek. V Ameriki je živel 40 let in zapuša sina in hčer.

Smrt zavednega delavca

Johnstown, Pa. — V tukajšnji bolnišnici je 26. oktobra umrl Anton Zalar iz bližnjega Lloydella, star 48 let in rojen v Uncu pri Rakeku. Pokopala ga je pljučnica in tu zapuša ženo, sina in brata. V Ameriki je bil 27 let in delal je v večjem delu v premogovniških. Bil je zaveden delavec, ki je sovražil mlaične in starokopitneže. Bil je veteran svetovne vojne, v kateri je bil 18 mesecev. Član je bil SSPZ.

Bitka ob meji Rusije in Mandžurije

Sovjetske čete napadle japonsko stražo

Tokio, 30. okt. — Japonska časopisna agentura Domei poroča o spopadu med sovjetskimi četami in japonsko stražo severnozpadno od Posieta, ob meji Rusije in Mandžurije. Sovjetske čete so obstreljevale stražo s strojnimi in jo prisilile na umik. Koliko mož je padlo v tej bitki, poročilo ne pove.

Domei dalje javlja, da je 60 sovjetskih vojaških letalcev in tehnikov na poti proti Nankingu. Sovjetska vlada je nedavno poslala Kitajski veliko število letal, 70 strojníc, 30 tankov in 18 topov.

Stavka mlekarških farmarjev v New Yorku

Utica, N. Y., 30. okt. — Mlekarški farmarji so oklicali stavko, da izvojujejo višje cene za mleko in mlekarške izdelke. Boj je naperjen proti mlekarškemu trustu, ki izkorišča farmarje in odjemalce mleka. Archie Wright, tajnik farmarske organizacije, je dejal, da bodo stavkarji vztrajali v boju, dokler ne izvojujejo svojih zahtev.

Domače vesti

Na obisku

Chicago. — John Korbar iz McKeesporta, Pa., se je mudil poldrugi mesec na obisku svojih prijateljev v Chicagu in North Chicagu, Ill.

Chicago. — Gl. urad SNP in uredništvo Prosvete so te dni obiskali: John Strah in Jane Črepinšek iz Mulberryja, Kans., ter John in Mary Črepinšek iz Newburga, Kans.

Milwaške novice

Milwaukee. — Zadnje dni je v bolnišnici umrl Mihael Cadek, star 55 let in rojen na Janozovem Brdu na Notranjskem. V Ameriki je bival 29 let in tu zapuša ženo, dva sinova in tri brate. — Dalje je v bolnišnici umrl rojak Anton Suler, star 50 let in doma iz Spodnjega Dravograda na Koroskem. V Ameriki je bival 25 let in tu zapuša ženo in dva sinova. — Poroke: Frank Schneider, svoječasn kandidat za aldermana, in Selma Hansen (bodoči dom dvojice je v Fort Wayne, Ind., kjer je Schneider dobil službo knjigovodje pri neki tvrdki); Frank Kokalj in Mary Medle. — V sosednjem Sheboyganu je umrl 73-letni Louis Horvatič, ki je bil rojen nekje na Hrvaškem in v Ameriki je živel 32 let.

Vesti iz Minnesote

V McKinleju je sin rokaja Žitnika prejel prvo nagrado za najdebelejši krompir na razstavi. Nagrada je vozni listek na razstavo v Chicagu, ki se vrši prihodnji mesec. — Javna knjižnica v Gilbertu je spet naročila mnogo slovenskih knjig za svoj slovenski oddelek.

Dva nova grobova v Clevelandu

Cleveland. — Po dolgi bolezni je te dni umrla Antonija Kristančič, stara 44 let in doma od Gorice. V Ameriki je bila 24 let in tu zapuša moža, sina in tri hčere. — Dalje je umrl pionir Anton Prinčič, star 75 let in rojen v Črešnici pri Mokronogu na Dolenjskem, po poklicu je pa bil kamnosek. V Ameriki je živel 40 let in zapuša sina in hčer.

Smrt zavednega delavca

Johnstown, Pa. — V tukajšnji bolnišnici je 26. oktobra umrl Anton Zalar iz bližnjega Lloydella, star 48 let in rojen v Uncu pri Rakeku. Pokopala ga je pljučnica in tu zapuša ženo, sina in brata. V Ameriki je bil 27 let in delal je v večjem delu v premogovniških. Bil je zaveden delavec, ki je sovražil mlaične in starokopitneže. Bil je veteran svetovne vojne, v kateri je bil 18 mesecev. Član je bil SSPZ.

Ruski poljedelski komisar odstavljen

Nadaljnjih 52 oseb ustreljenih zaradi sabotaže

Moskva, 30. okt. — Mihajl Cernov, poljedelski komisar, je bil včeraj odstavljen. Centralni eksekutivni odbor sovjetske vlade je na mesto imenoval R. I. Eikheja, dosedanega tajnika komunistične stranke v Sibiriji. Vzrok, zakaj je bil Cernov odstavljen, ni bil objavljen.

Sovjetska sodišča so bila včeraj zaposlena z izrekanjem obsodb. Nadaljnjih 52 oseb je bilo obsojenih v smrt na obtožbo kontrarevolucionarnih aktivnosti in sabotaže.

M. M. Landa, urednik Rdeče zvezde, uradnega glasila sovjetske armade, je bil tudi odstavljen. On je bil urednik glasila od l. 1930.

Prve kritike proti Cernovu so bile objavljene v uradnem časopisu pred nekaj tedni. Izvestija je obtožila komisarja nespošobnosti in zanemarjanja dolžnosti.

Nacijski vodja kritizira ameriške ideale

"Američani se držijo starih tradicij"

Berlin, 30. okt. — Alfred Rosenberg, filozofski vodja nacijske stranke, je napadel Ameriko, "ker se trdovratno oklepa starih idealov in ne more razumeti razvoja nove dobe in gibanj." Rosenberg je govoril na sestanku diplomatov, poročevalcev zunanjih listov in visokih nacijskih uradnikov.

Njegov govor je bil odgovor ameriškim kritikom nacijskega gibanja. Dejal je, da te kritike izvirajo iz nerazumevanja svetovne zgodovine, "ki spaja dogodke in gibanja."

Rosenberg je kot direktor zunanega političnega urada nacijske stranke osebni Hitlerjev svetovalec o zunanjih zadevah. On je tudi urednik lista Voelkischer Beobachter, glavnega glasila nacijske stranke, in vodja Nemaške kulturne organizacije.

"Ako slišimo govore iz Amerike, ki kritizirajo avtoritativni sistem vlade, tedaj lahko povemo kritikom tega sistema, naj počistijo svojo hišo," je rekel Rosenberg. "Pojasnijo naj, zakaj je v Ameriki še vedno armada 12,000,000 brezposelnih delavcev in zakaj vlada ne stori ničesar, da ublaži bedo med farmarji."

Rosenberg je v svojem govoru napadal tudi žide, komuniste, cerkve in kapitaliste. Slednje je primerjal s škofi, ki so nekdanj vladali preko mej svojih dežel.

TOKIO PRIPRAVLJEN NA MIROVNA POGAJANJA

Japonska se boji intervencije sovjetske vlade

KITAJSKA ODKLONILA POGOJE

Pariz, 30. okt. — Iz zanesljivih virov je prišla vest, da so visoki japonski krogi že sestavili pogoje, na katerih podlagi naj bi se vršili razgovori glede končanja konflikta na Daljnem vzhodu. Ti so sugestirali, naj v tem konfliktu zainteresirane države, med temi tudi Amerika, pričnejo z razgovori glede sklenitve premirja. Do tega naj bi prišlo v nekaj tednih, pred nastopom ostre zime v nekaterih kitajskih provincah, kjer so koncentrirane japonske čete.

Vest poudarja, da bo Japonska odobrila prijateljske razgovore o končanju konflikta. Ti naj bi se pričeli na konferenci devetih držav, podpisnic pogodbe, ki garantira Kitajski nedotakljivost njenega ozemlja. Konferenca bo otvorena 3. novembra v Bruslju, Belgija. Glavna pogoja japonske vlade sta:

Začasna japonska okupacija petih provinc v severni Kitajski in ustanovitev nevtralne cone okrog Šanghaja, iz katere mora biti kitajsko vojaštvo izključeno. Ta cone bi morala biti pod kontrolo japonske, ameriške, angleške, francoske in italijanske policijske sile in ta naj bi vzdrževala red.

Ta pogoja — pravijo — predstavljata stališče japonskih diplomatov v Evropi in najbrj tudi tokijske vlade. Kakšno je mnenje japonskih vojaških voditeljev, še ni znano, znana pa je bojazan japonske militaristične kilke pred sovjetsko vojaško intervencijo v prilogi Kitajski. Možnost je, da bo Rusija poslala svoje čete na Kitajsko preko Mongolije.

Mirovna pogajanja naj bi se pričela istočasno v Tokiju in Nankingu. Sugestija predviduje razgovore med poslanikom Anglije in Amerike ter japonskim zunanjim ministrom v Tokiju ter ameriškim, angleškimi in kitajskimi diplomati v Nankingu.

Japonska ne bo reprezentirana na konferenci v Bruslju, toda belgijska vlada je povabila Nemčijo in Rusijo, naj se udeležita konferenca, čeprav nista podpisali pogodbe glede integritetnosti kitajskega ozemlja, imata pa interese na Daljnem

(Dalje na 3. strani)

Jalovo pričkanje zaradi Španije

Polom pogajanj v Londonu

London, 30. okt. — Reprezentanti držav se ne morejo zediniti glede vprašanja potegnitve zunanjih čet iz Španije. Včerajšnja seja podoseka mednarodnega nevmesevalnega odbora je bila zaključena v veliki konfuziji. Pogajanja so obtičala na mrtvi točki in nobenega izgleda ni, da bo zastoj končan.

Zastoj je izval problem, ali naj general Franco, vrhovni poveljnik španske fašistične armade, dobi pravo bojevnitvo pred ali po odpoklicu zunanjih čet iz Španije. Joseph von Ribbentrop, nemški poslanik v Londonu, je dejal, da morajo reprezentantje držav, ki tvorijo nevmesevalni odbor, takoj priznati pravo bojevnitva generalu Francu in potem sklepati o potegnitvi "prostovoljcev" iz Španije. To zahtevo je podprla tudi italijanska delegacija.

Ivan Majaki, sovjetski poslanik v Angliji, je dejal, da bo njegova vlada podprla vsak načrt, ki bi nudil pogoje, da bo problem neintervencije v Španiji rešen, toda "prostovoljci" morajo izprazniti Španijo predno dobi Franco pravo bojevnitva. Po govoru sovjetskega poslanika je bila seja zaključena, toda člani podoseka se ponovno sestanejo na konferenci prihodnji tork.

Herriot poziva na boj proti fašizmu

Obsodba zunanje politike francoske vlade

Lille, Francija, 30. okt. — Edouard Herriot, bivši francoski premier, je v svojem govoru na konvenciji stranke socialnih radikalcev opozoril zunanjo politiko francoske vlade in angleško diplomacijo, ker dajeta koncesije fašistični Italiji in nacijski Nemčiji, zaeno pa je pozval vse evropske demokratske države, naj strnejo svoje sile v boju proti fašizmu, ki ograja mir v Evropi. Herriot je omenil govor predsednika Roosevelta v Chicagu, v katerem je obsodil fašistično razbojništvo in japonsko invazijo Kitajske.

"Nikakor ne smemo dovoliti, da Amerika ostane osamljena v obsodbi fašizma," je dejal Herriot. "Francija in ostale demokratske države v Evropi morajo povzdigniti svoj glas proti fašizmu."

Herriot je dalje rekel, da se je francoska vlada uklonila pred angleško diplomacijo. Francija ne bo ničesar pridobila s svojo zgrešeno zunanjo politiko. Ona ne more pričakovati pomoči od angleškega premierja Chamberlaina, ki je zainteresiran le v sklenitev separatnega miru z Japonsko, kakor tudi z italijanskimi fašisti in nemškimi nacijski, kakor bi ti razdelili plen med seboj. Herriotova obsodba fašizma je bila tako ostra, da so kritiki takoj komentirali njegova izvajanja kot poziv, naj Francija napove vojno fašističnim državam.

Bojhotiranje japonskega blaga v Avstraliji

Melbourne, Avstralija, 30. okt. — Avstralski svet delavskih in strokovnih unij je sprejel resolucijo, ki urgira člane, naj bojhotirajo japonske izdelke. Svet je dalje pozval vladne avtoritete, naj ustavijo izvoz starega železa na Japonsko in prekličejo koncesije glede eksploatacije rudnikov v Yampi, zapadnem delu Avstralije, ki so bile dane japonskim operatorjem.

LLOYD GEORGE OKRICAL RIMSKEGA DIKTATORJA

Obsodba politike nevmesevalnega odbora

EVROPSKA DEMOKRACIJA V NEVARNOSTI

London, 30. okt. — Lloyd George, angleški premier v času svetovne vojne, je v svojem govoru v parlamentu napadel Mussolinija. Dejal je, da je italijanska intervencija v prilog generalu Francu podaljšala civilno vojno v Španiji in da Gibraltar, angleška trdnjava ob Sredozemskem morju, ni več varna.

Bivši premier je odgovoril Mussoliniju, ki je nedavno dejal, da se George vrtka in stvari, ki ga ne bi smele brigati. Dalje je rekel, da je njegovo obnašanje škandalozno, in ker je že star, bi moral pokazati več razsodnosti. George je razkačil Mussolinija, ko je izjavil, da je italijanski diktator poslal 300,000 vojakov na pomoč fašističnemu generalu Francu.

George je v svojem govoru opozoril tudi premierja Chamberlaina, angleško vlado in politiko mednarodnega nevmesevalnega odbora. Rekel je, da ta odbor v štirinajstih mesecih svojega obstoja ni mogel ustaviti intervencije v španski civilni vojni. Ves ta čas je mirno gledal na početje fašističnih diktatorjev, ki zalagajo španske upornike z orožjem in municijo. General Franco ne bi izvajal nobene zmage, ako ga ne bi podpirale fašistične države, predvsem Italija in Nemčija.

"Vojna v Španiji bo odločila usodo Evrope, kajti vprašanje je, ali naj vlada v Evropi demokracija ali diktatura," je rekel George. "Ako bo demokracija poražena, se bodo morali fašisti zahvaliti angleški vladi, ki jim daje potuho. Mussolini ne intrigira samo v Španiji, da zagotovi zmago generalu Francu, temveč pošilja svoje čete tudi v Libijo, utrjuje letalske in mornariške baze na Balerijskih in Kanarskih otokih, kajti njegov cilj je ožvitev rimskega imperija. Njegovi agentje so aktivni v Palestini, Egiptu in Mezopotamiji s podžiganjem protiangelske propagande med Arabci. Namesto da bi Anglija odločno nastopila proti fašističnemu diktatorju, egiar ambicije so ji znane, slovesno naglašala, da hoče utrditi prijateljstvo z Italijo."

Moskva odklonila finančno podporo nevmesevalnemu odboru

London, 30. okt. — Sovjetska vlada je informirala mednarodni nevmesevalni odbor, da ga ne bo več finančno podpirala. Ta odbor je bil ustanovljen, da posreduje v akciji, ki naj bi končala civilno vojno v Španiji. Moskva je nedavno zapretila, da bo izstopila iz tega odbora, ker se je prepirčala, da ne bo izvršil poverjene mu naloge.

Sredstvo proti neplodovitosti odkrito

Chicago, 30. okt. — Kako je bila jalovost petih moških in treh žensk odpravljena s rabo treh hormonov — notranjih žleznih izločkov — je bilo pojasnjeno na včerajšnji seji Ameriškega kolegijskega kirurgov. Dr. N. J. Heckel, član Rush Medical kolegija, je dejal, da so bili eksperimenti uspešni. Hormoni, ki odpravijo jalovost in jih dobivajo od nosnih žensk, se že na trgu.

Newyorški župan F. H. LaGuardia in uradniki unije transportnih delavcev.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravstveno društvo (izven Chicago) in Kanada
\$4.00 na leto, \$1.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago
in Cincinatti \$7.50 na leto, \$4.75 na pol leta; za Los Angeles
\$6.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cincinatti \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Čena pošiljnice po dogovoru.—Kopije dopisov in naročilnih
listov se ne vračajo. Naročila literarne vsebine (štiri, po-
vesti, drame, pesni itd.) se vračajo pošiljalca le v slovenski,
če je priložil pošiljnice.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Neznan na vas, kar ima stik s Natom
PROSVETA
2857-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Vittorio je dobil zausnico
Des Moines, Iowa.—Tukajšnji list Des Moines Register je dne 19. okt. ponatisnil uvodnik "A Lesson in Democracy" iz lista New York Post, ki se tiče oblika Vittoria Mussolinija, starejšega sina laškega fašističnega diktatorja. Vsekakor je 21-letni Vittorio "dober dečko," kateremu so pa filmski zvezdniki v Hollywoodu zagodili prav tako "dober" apremem in odhodnico. V prevodu se omenjeni uredniški članek glasi:

Vittorio Mussolini je šel v Hollywood študirat ameriške filmske metode, namesto tega pa je dobil poduk o demokraciji. Skrivnost njegovega naglega odhoda iz Californije in opustitev načrtov, da bi filmiral italijansko opero, je pojasnjena v vesteh iz Hollywooda.

Vittorio je bil ob svojem prihodu v Hollywood pozdravljen s celo stranjo oglaševalne in filmske industrije, ki ga je objavil odbor filmskih umetnikov (Motion Picture Artists' Committee). Oglaševalci imajo sliko kajke matere z detetom v naročju, naslov nad tem pa je vseboval citat iz Vittorijeve knjige "Voli sulle Ambe" (Krila v zraku), v kateri pripoveduje o svojih dogodivščinah v Etiopiji. Citat se čita: "Dobili smo ukaz, da obnovimo bombni napad. To je bilo najbolj zabavno."

Hal Roach je Vittorioju privedil partijo k rojstnemu dnevu. "Toda partija se je odlikovala z odsotnostjo filmskih zvezdnikov."

Joan Crawford je zagrozila, da bo odšla iz ateljeja, ako se dovolji Vittorioju obisk v teh prostorih. Odbor filmskih umetnikov je apeliral na Hollywood, "naj očisti ime tega mesta s tem, da pošlje vagon medicinskih potrebščin lokalistični Španiji."

Hollywood se je odel s slavo; filmski zvezdniki in zvezdnice so dokazale, da so več kot zbirka našminkanih punčk; Vittorio se vrača k očetu s hudo zausnico. Radovedni smo, če bo "duče" zahteval v Ženevi od Lige narodov, da uvede sankcije proti Hollywoodu radi tega nečloveškega postopanja—napram njegovim otrokom.

Tako komentira omenjeni list polonijado "dučevega" sina v Hollywoodu. Stvar je vredna, da se objavi posebno zato, ker jasno pokazuje, da hollywoodski filmski igralci in igralki niso tepeli in da se njihova unija, v kateri so organizirani, živo zaveda fašistične nevarnosti in fašističnih grozodejstev.

Frank Lokmer, 605.

Koalicija starih strank; Jernejeva vojaščina
Milwaukee, Wis.—Čim bolj se nam bliža leto 1938 in z njim kongresne ter governerske volitve, tem mrazilneje se zanje pripravljajo wisconsinška reakcija. Ona dela namreč že sedaj načrte, s katerimi namerava poraziti pri prihodnjih volitvah kandidate farmersko-delavske progresivne federacije in tako privedi državo izpod "diktature" nazaj v "demokracijo". Kajti kapitalistična reakcija ima vsako osebo, ki je količkaj napredna in ima javni urad, za diktatorja, če pa je taka oseba izven urada, pa za komunisto.

Tako sem čital v dnevniku Milwaukee Journal z dne 19. oktobra članek nekega F. C. Sheasbyja, da je sedanji guvernator Philip La Follette diktator. Da se pa iznebimo diktatorstva in da privedemo državo "nazaj v demokracijo", moramo ustanoviti "koalijsko stranko." To se pravi, da se morata združiti obe stari kapitalistični stranki, to je republikanska in demokratska, v eno stranko in ji dati novo ime, ki bo vleklo, potem šele bomo zmorni poraziti pri volitvah "diktatorja" La Follette in druge radikale, ki se zbirajo v farmersko-delavski progresivni federaciji. Iz tega se pač lahko razvidi, da sta bili in sta še obe stari stranki, republikanska in demokratska, kapitalistični stranki. Ako pa ju združijo v eno stranko — o čemer ni dvoma — bo ta nova

stranka prav tako kapitalistična, četudi dobi kakršnokoli novo ime. Prej sta ti dve stranki imeli vsaka svoje ime, da sta lažje varali volice. In res so bili volilci tako naivni, da so jim šli na lim in volili enkrat za republikance in drugič za demokrate. Kar predsedavali so a slona na osla in obratno, kapitalisti pa so jih molzili in se jim v pest smejali, saj sta vendar obe stranki pridni dekli kapitalističnih interesov. Tako so delavci prehajali z dežja pod kap in spet nazaj.

Toda časi se spreminjajo. Napredno delavstvo se je združilo. Stari stranki sta ostali zadaj, zato se sedaj skušata spojiti, da skupno nastopita proti delavcem. To bodo skušali narediti v skupni stranki pod novim imenom. Zdi se mi, da iz te moke, ki si jo meljejo politiki starih strank, ne bo kruha, četudi postavijo za kandidata še tako zavajalnega kandidata, ki bo v kampanji volilcem obetal in objubljal hribe in doline, nebesa in zemljo. Volilci namreč vedo, da vsak kandidat, ki kandidira na strankini listi, mora priznati njeno platformo predno postane njen kandidat. Torej mora kapitalistični kandidat izvajati platformo ali program svoje stranke, delavski kandidat pa svoje. In če se temu izneveri, tedaj pač ve kaj ga čaka: nočejo ga ne tu ne tam in se sam politično uniči. Delavska stranka ne bo nikdar dala na svojo listo osebo, katere ne pozna več let. Postavila bo osebo, o kateri ve, da se vedno in povsod bori za delavske interese, in če je tak kandidat izvoljen, so delavci lahko gotovi, da se jim ne bo izneveril, temveč da bo delal zanje z vso svojo močjo. Ker pa je še vedno mnogo nezavednega ljudstva, ga mora napredni element vedno podučevati, mu kazati šibo, katere bi bilo deležno od nove koalicijske kapitalistične stranke, ako se ji posreči, da so izvoljeni njeni kandidati.

Ko je pred leti v vasi Lipsen pri Ložu na Notranjem Jernej Urbič dopolnil 21. leto svoje starosti, je bil z drugimi vaškimi 21-letniki poklican na vojaški nabor, da služi cesarja. Tisto leto je šlo k naboru 16 fantov iz omenjene vasi, kar je bilo za tako majhno vas precejšnje število: 10 je bilo prvoletnikov, 4 so bili drugoletniki in 2 tretjeletniki. Ker je torej bil ta slučaj posebna izrednost, so mu vaščani polagali dokaj važnosti. Možakarji so ob nedeljah modrovali in ukrepali o domačih fantih-nabornikih, kateri so potrjeni in kateri ne bo. Sosedov oče je takoj ugotovil, da bo Jernej "taublih," saj pa je bil mladi Jernej močan kot hrust, kakršne se ne pobira za platom. On se ne boji niti 20 fantov, ako pride do tega, takih fantov pa cesar najbolj potrebuje. Tudi ostali očanci so bili tega mnenja in so v zboru zatrdili, da bo Jernej potrjen k vojakom, uniforma na njegovi lepi, ravni postavi pa bo

Bivši španski kralj Alfonso in njegova hči Christina.

pristojala kakor roža na prsih deklica. Sosedov oče je pripovedoval, kako je Jerneja nekoč videl v nekem tepežu, ki so ga izzvali neki vročekrvneži, da je pretepače kar iz gostilne nosil in tako napravil mir. Takrat se mu je Jernej tako dopadel, "da mu je kupil liter vina." Modrovanje in hvale ter graje ni bilo ne konca ne kraja, medtem pa se je približal dan nabora. Fantje so se praznično oblekli, djali rože za klobuk in šopek najlepših cvetic, ki so jih dobili od svojih deklet, v gubnico. Tako ozaljšani so fantje odkorakali najprej v gostilno, da se okrepčajo, potem pa med prepevanjem fantovskih pesmi in s harmoniko na čelu naravnost v Lož k naboru. Vrnili so se šele v mraku. Deset jih je bilo potrjenih in med njimi seveda tudi Jernej. Tisti, ki so bili potrjeni, so imeli pisane trakove za klobukom in večje šopke rož za klobukom in na prsih. Peli so in kričali, da kaj. "Taublih, prmojkrščenduš," se je ponavljalo in odmevalo po vasi. Matere potrjenih pa so jokale, ker so vedele, kaj njihove sinove čaka, posebno če pride do vojne, ki je vedno pretela.

Zvečer se je rajanje nadaljevalo v domači gostilni pozno v noč. Slišali so se hripavi vzkliki "taublih, prmoj..." zopet in zopet. Navadno so se taka rajanja vselej zaključila s pretepom. Čim se je bližal dan odhoda, so fantje postajali žalostni, saj so pa morali nekateri v vojske kar za tri leta. Toda naš Jernej pa ni bil žalosten, ker je bil valed očetove starosti oproščen od triletne službe, moral pa je k vojakom le za dva meseca. V dveh mesecih se je Jernej naučil, kakor je sam trdil, nemški, puško sukati, korakati in "selcirati", poleg tega pa je znal tudi "vso komando kar na pamet." Vedel je tudi za cesarjev rojstni dan, kakega tipa je njegova puška itd. Tako se je Jernej naučil v dveh mesecih vse, kar mora vsak vojak vedeti. Ko se je vrnil od vojakov, da ne bi pozabil kar se je naučil, je naredil 20 pušk iz lesa in toliko sabelj. Na pomlad je sklical skupaj šolarčke od 10 do 12 let

stare, med katerimi sem bil tudi jaz, dal vsakemu eno "puško" in nas vodil na travnik. Uvrstil nas je dva in dva in vaje so se pričele na povelje, ki se ga je naučil pri vojaki. Ako kdo ni dvakrat zaporedoma točno izpolnil povelja, je po nemški zakričal "frluhte ker!" ter ukazal dvema dečkoma, da sta neposlušencu skupaj zvezala desno roko in levo nogo, nakar je moral tako ležati toliko časa, da je prosil "komandanta" Urbiča, da ga je oprostil.

Tako je naš Jernej učil šolarčke vojaške strogosti samo zato, da ni pozabil, kar se je pri vojaki v dveh mesecih naučil. . . Joseph Ule.

O posetu in slavlju Clairton, Pa.—Tukajšnje delavske razmere so v splošnem enake razmeram v drugih naselbinah. Nekateri delajo bolj in drugi manj. Tako je tudi z zaslužkom: nekateri zaslužijo več, drugi manj.

Sporočiti želim, da sva se s hčerjo domenili in tudi udeležili zleta SNPJ in se peljali v Milwaukee. Sin naju je peljal v Pittsburgh na postajo, odkjer nas je vlak odpeljal na zaželjeno mesto. Tam je bila že zbrana precejšnja množica in še vedno so prihajali. Veselja je bilo resnično za stare in mlade. Nisem si mogla predstavljati, da se bi kaj takega zgodilo. Mladina je bila veselih obrazov, rajala in veselila se je vsakrže. Videla sem žene, s katerimi sem se z veseljem spoznala. Videle me niso še nikdar, pa so bile z menoj prijazne, ljudske, zakar se jim zahvaljujem. Stregle so nam in nam dale prenočišče, da smo se dobro odpočili.

Po končanem slavlju smo se podali v Chicago, da obiščemo sorodnike, od tam pa nazaj v Wisconsin k moji sestri. Povsod so nas lepo sprejeli in nam dobro postregli, zakar jim gre iskrena hvala. Ti dnevi mi ostanejo v trajnem spominu. Čas je hitro potekal in videli smo mnogo zanimivosti. Sorodnikom in prijateljem, s katerimi smo se sestali na našem potovanju, se lepo zahvaljujemo za prijaznost in gostoljubnost. Mrs. Frances Prince.

HUMOR

Ribniška

V neko ribniško gostilnico sta zašla dva tujca iz mesta, gospod in gospa, in naročila prenočišče. Gostilničarka ju je peljala v eno sobo.

"Oprostite, midva bi rada imela dve sobi," je rekla gospa. "O, oprostite, mislila sem, da gospoda še ni poročena!" se je opravičevala gostilničarka.

Zlobnost

"Na Havajskih otokih je pa res lepo; pravijo, da imajo tam leto in dan solčno vreme." "Ubogi ljudje, o čem neki potem govore?"

Račune ji je prekrizal
"Ljubček, kaj ne, ko bova poročena, bom imela najmanj tri služkinje?" "Kaj tri — trideset, arček, samo ne vseh naenkrat!"

Najzanesljivejša dnevna delavske vesti so v dnevniku "Prosveta." Ali jih čitate vsak dan?

Letanje v bodočnosti

Vedno znova srečujemo vprašanje, da li bo letanje s hitrostjo 1000 km na uro kdaj mo-goče? Znanstveniki in tehniki menijo, da mo-rejo na to vprašanje odgovoriti pritrilno in če pomislimo, koliko se je hitrost letanja pove-čala v teh tridesetih letih, odkar človek leti, jim moramo dati prav.

V prvih letih je znašala hitrost zračnih po-letov akoraj redno 90 do 100 km na uro, med-tem ko dosega današnja prometna letala na rednih poletih že skoraj 400 km na uro in zna-ša največja brzina, ki so jo dosegli sicer s po-sebnim letalom 709.209 km na uro. Ta bajni razvoj, ki se je odigral v teku enega človeške-ga življenja, se nikakor še ni ustavil. Gradi-telji in izumitelji stikajo neprestano za novi-možnostmi, ki bi brzino letanja pospešile.

Če primerjamo predvojna letala in delno tu-di letala, ki so jih uporabljali med svetovno vojno z današnjimi letali, nam postane na prvi pogled jasno, da je njih zmogljivost na-rasla in prvi vrsti zavoljo spremenjenih oblik. Ko so začeli letati, so uporabljali letala, ki te-ga imena niso prav za prav niti zaslužila. Bi-la so bolj podobna kakšnim "letečim žičnim oviram." To so bila velika ogrodja iz lesa in-pletenice z neštetiimi veznimi žicami in spreda-j je bil v odprtem trupu hrupen motor, ki je imel vsakovrstne muhe, da je bil človek na zadnje vesel, če se je sploh dvignil v zrak. Brzina je dosegla stopnjo, ki je letanje ba-dovoljevalo, kajti motorji in propelerji so ime-li zmogljivost, ki je bila samo malenkost na-potrebno najmanjšo brzino. Če so hoteli do-seči večjo brzino, so morali vgraditi torej več-ji motor, a to je aparat spet prekomerno po-večalo in rezultat je bila nova žična zmešnja-va, višja teža in le malenkosten dobiček, ka-se tiče zmogljivosti.

Sele spreminjanje oblike, s čimer se je izka-zala povojna doba, je prineslo rešitev. Na-stala je nova znanost, aerodinamika, ki je neštetiimi poskusi dala letanju strumno in gladko obliko, koleske, ki se da potegniti me-poletom v trup, torpedu podoben trup, zel-močni, skriti motor in razmeroma kratke no-silne ploskve. Aerodinamika je upoštevala zračne toke in zračni upor, ki jim je letalo po-vrženo in je po določenih zakonih izdelala pr-merne oblike vsem delom letala, ki so izpo-stavljeni zračnim tokom. Tako so med dru-gim odkrili, da narašča zračni upor s kvadra-tom brzine, pogonska sila, ki naj ta upor pre-maga, pa mora naraščati s tretjo potenco brzine.

Aerodinamična izpopolnitev letal je dose-ga danes že takšno stopnjo, da jo bo težko pre-kositi, zato poskušajo znanstveniki in tehni-ki najti druge poti, ki naj bi povečale brzino. Zračni prostor je, kakor vsi vemo, v svoji spodnjih plasteh najbolj gost, dočim zrač-na gostota v višini 12.000 m komaj četri-ko gostote ob tleh. Iz tega je razvidno, da letala imela idealne pogoje za brze polet-e stratosferi, ki se začena v višini kakšnih 10 km. Zato poskušajo v zadnjih letih z vs-vnemo, da bi izdelali tip letala, ki bi bilo sp-odobno za letanje v takšni višini. Ovire so v-deti za sedaj skoraj še nepremagljive.

Treba je n. pr. zgraditi motorje, ki bo-mogli obratovati v popolnoma drugačnih ozra-nih pogojih nego doslej. Dalje je treba da letalu kabine in prostore za posadko in pot-ke, ki bodo zrakotesno zaprte in bodo kljub-ovale zračnemu pritisku, kajti človek more-leti trajno le v normalnem zračnem tlaku, določenih temperaturnih razmerah in v zr-ku, ki vsebuje dovolj kisika, vsega tega pa stratosferi ni. Številna znanstvena in tehni-ka na področju sodelujejo tu, da bi rešila pro-blema letanja s takimi letali in čeprav danes-ne moremo govoriti o kakšnih epohalnih us-tih, vendar je gotovo, da se bo ideja stra-sfernega letanja prej ali slej uresničila in-tem ideja o potniškem zračnem prometu brzinami okrog 1000 in več kilometrov na u-ro. Potovanje okrog zemeljske oble v času 40 ur in manj, to je stvar, o kateri sanjajo moder-ni Julesi Verni.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 1. novembra 1917.)

Domače vesti. V Milwaukeeju je umrl F. Murn, star 30 let in doma iz Puška pri Stopič-nu Dolenskem. Bil je član SNPJ.

Delavske vesti. Mezdno gibanje med žele-zniškimi nameščenci v Chicagu.

Svetovna vojna. Katastrofalen italijanski poraz se nadaljuje. Italijani so izgubili št-štirjaskih milj ozemlja na Goriškem in za-beže proti reki Tagliamento v Benečiji. Zave-niške čete jim hite na pomoč.

Ruska revolucija. Začasna vlada je prej-e poročilo o obupnem stanju ruskega vojaštva rumunski fronti. Vojski, izstradani in nez-goli, se nočejo več boriti in v mnogih krajih kar sami sklenili premirje z Nemci.

Predsednik Roosevelt govori po radiu o načrtih, ki bodo predloženi kongresu v prihodnjem zasedanju.

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s oplogom — Poslovani Vladimir Levšič

"Njegov starič je danes umrl, starič Zosima, svetnik."

"Tak starič Zosima je umrl!" je vzkliknila Grušenjka. "Bože moj, in niti nisem vedela!" Pobožno se je prekrizala. "In kaj delam, o Gospod, na kolenih mu sedim!" Kakor prestrašena mu je zdajci skočila s kolen in sedla spet na divan. Aljoša jo je dolgo začudeno gledal; bilo je, kakor da se je nekaj zasvetilo na njegovem obrazu.

"Rakitin," je izpregovoril zdajci glasno in trdno, "ne draži me s tem, da sem se upri svojemu Bogu. Jaz nočem kuhati jeze zoper tebe, zato bodi tudi ti boljši z menoj. Izgubil sem zaklad, kakršnega nisi ti nikoli imel, in ti me zdaj ne moreš soditi. Rajši se ozri nanjo: ali si videl, kako mi je prizanesla? Prišel sem, da bi našel zlo dušo — tolikanj me je samega vleklo v to, ker sem bil podel in hudoben, toda našel sem odkritosrčno sestro, našel sem zaklad — dušo, ki ljubi... Pravkar mi je prizanesla... O tebi govorim, Agrafena Aleksandrovna. Ti si pravkar vrnila moji duši življenje!"

Aljoši so drgetale ustnice in dihali je težko. Obmolnil je.

"Prav kakor da te je res zveličala!" se je zlobno zasmeljal Rakitin. "Toda ona te je hotela pogoltniti, ali veš?"

"Stoj, Rakitka!" je zdajci poskočila Grušenjka. "Močita oba. Zdej vama povem vse. Ti, Aljoša, molči, ker me postaja sram, če tako govoriš, zakaj jaz sem zla, ne dobra — da, taka sem. In ti, Rakitka, molči, molči zato, ker lažeš. Res sem imela tako podlo misel in sem ga hotela pogoltniti, a zdaj lažeš, zdaj je čisto drugače... in da te vobče več ne slišim, Rakitka!" Vse to je govorila Grušenjka v silnem razburjenju.

"Vidiš ju, pobesnela sta!" je siknil Rakitin, začudeno ogledujoč oba. "Kar meša se jima, prav kakor da sem začel v bližino. Oba sta oslabela, še malo pa bosta jela plakati!"

"Saj tudi bom začela plakati, bom!" je rekla Grušenjka. "Svojo sestro me je imenoval, tega ne pozabim nikoli! Toda eva, Rakitka, čeprav me je malo prida, čebulico sem vendar dala."

"Kakšno čebulico? Uh, vraga, res se jima je zmešalo!"

Rakitin se je čudil njeni vznichenosti in se jezil in kihal zamero, čeprav bi bil lahko pomislil, da se je pri obeh kakor nalašč strnilo vse, kar jima je moglo pretresti dušo tako, kakor se ne zgodi pogosto v življenju. Toda Rakitin, ki je znal kaj tenkočutno razumovati vse, kar je zadevalo njega samega, je bil v umevanju čustven in občutkov svojih bližnjih zelo robat — nekaj zaradi svoje mladostne neziskovanosti, nekaj pa tudi zaradi svoje velike sebičnosti.

"Vidiš, Aljoščka," se je zdajci nervozno zasmejala Grušenjka in se obrnila k njemu, "pohvalila sem se Rakitki, da sem dala čebulico, a tebi se ne pohvalim, tebi povem to z drugim namenom. To je samo pripovedka, a dobra pripovedka; še kot dete sem jo slišala od svoje Matrone, ki mi zdaj služi za kuharico. Vidiš, kako je to:

Bila je nekoč ženska, huda da nikoli tega, in je umrla. Niti enega dobrega dela ni ostavila za seboj. Peklenščki so jo pograbili in jo vrgli v ognjeno jezero. Njen angel varuh pa je stal in ugibal, kakšnega njenega dobrega dejanja bi se mogel spomniti, da ga pove Bogu? Spomnil se je in reče Bogu: 'Ona,' pravi, 'je na zelenjavniku izdrla čebulico in jo je dala beračici.' In Bog mu odgovori: 'Vzemi,' pravi, 'tisto čebulico in jo pomoli v jezero, naj se prime zanjo in naj po njej zleze na breg. Če jo potegne iz jezera, tedaj naj gre v raj, če pa se čebulica utrga, tedaj naj baba ostane tam, kjer je.' Angel je odhitel k ženi in ji po-

molil čebulico. 'Na,' pravi, 'baba, primi se in splezaj ven.' To reči jo je jel oprezno vleči k sebi, in že jo je bil skoro izvlekel, toda ko so ostali grešniki videli, da jo vleče ven, so se jeli obešati nanjo, da bi jih izvlekli z njo vred. A tista žena je bila neznanško huda in jih je jela brcati z nogami: 'Mene vleče, ne vas, čebulica je moja, ne vaša.' Komaj je to izrekla, se je čebulica utrgala. In žena je padla v jezero in gori do današnjega dne. Angel pa se je razjokal in odšel. — Tako je tista basen, Aljoša, na pamet sem si jo zapomnila, zakaj baš jaz sem tista grda ženščina. Rakitki sem se pohvalila, da sem dala čebulico, a tebi povem drugače: v vsem svojem življenju sem morda dala komu kako čebulico, in to je vse moje dobro delo. Zato me pa nikar ne hvali, Aljoša, ne imej me za dobro; zla sem, huda da nikoli tega, in če me boš hvalil, in to je vse moje dobro delo. Zato me pa nikar ne hvali, Aljoša, ne imej me za dobro; zla sem, huda da nikoli tega, in če me boš hvalil, in to je vse moje dobro delo. Zato me pa nikar ne hvali, Aljoša, ne imej me za dobro; zla sem, huda da nikoli tega, in če me boš hvalil, in to je vse moje dobro delo.

"Kake neumnosti! Kake neumnosti!" je ves osupel vzklikal Rakitin.

"Vzemi, Rakitka, dolg je dolg, menda se ne boš branil, saj si sam zahteval!" Tako govoril mu je vrgla bankovec.

"Ta bi bila lepa, da bi se branil," je debelo zagodel Rakitin — očitno zmeden, čeprav je pogumno skrival svoj sram, "narobe, zelo se mi bo prilagelo. Bedaki so itak zato ustvarjeni, da ima pameten človek od njih korist."

"In zdaj molči, Rakitka, nič tega, kar bom zdaj govorila, ne bo za tvoja ušesa. Sedi tamkaj v kot in molči — nimas naju rad, zato molči."

"Saj tudi ne vem, zakaj naj bi vaju imel?" se je hudobno odrezal Rakitin, ki ni več skrival svoje zlobe. Bankovec za pet in dvajset rubljev je spravil v žep in pred Aljošo ga je bilo tega odločno sram. Zanašal se je, da dobi nagrado pozneje, tako da ta niti vedel ne bo, a zdaj ga je od samega sramu pograbila jeza. Do tega trenutka se mu je zdelo zelo politično, ugovarjati Grušenjki ne glede na vse njene puščice, kar molči malo; videti je bilo, da ima do njega nekakšno moč. A zdaj se je tudi on razardil.

"Vaška ljubezen mora imeti vzrok, in kaj sta vidva storila zame?"

"Ljubi za nič, tako kakor ljubi Aljoša."

"A kako te ljubi in kaj ti je pokazal takega, da se ponašaš?"

Grušenjka je stala sredi sobe; govorila je razvneto in v njenem glasu je zazvenelo nekaj histeričnega.

"Molči, Rakitka, ti naju prav nič ne razumeš! In ne drži se me več tikati, ne dovolim ti tega; kako si se vobče upal, glej, glej! Sedi v kot in molči kakor moj lakej! In zdaj, Aljoša, ti povem vse po pravici, da boš videl, kakšno bitje sem! Ne z Rakitko, s teboj govorim. Pogubiti sem te hotela, Aljoša, to je velika resnica, čisto sem se bila namenila; tako trden je bil moj namen, da sem Rakitko z denarjem podkupila, da bi te pravel. In kaj mi je bilo, da sem si tolikanj zaželela tega? Ti, Aljoša nisi ničesar vedel, ampak si se obračal od mene; kadar si šel mimo, si pobesil oči, a jaz sem te gledala gotovo še stokrat, vsakogar sem jela izpraševati o tebi. Tvoj obraz mi je ostal v srcu: 'Prezira me,' sem si mislila, 'še pogledati me ne bo hotel.' Takšno čustvo me je obšlo nazadnje, da sem se sama sebi čudila: 'Zakaj se bojim takega dečka? S kožo in kostmi ga pogoltnem in še smejala se bom.' Sama hudo-bija me je bila.

(Dalje prihodnjik.)

riti in obrzati železno disciplino!"

Pripovedoval mi je še, da je maturiral na privatni gimnaziji, da pa ne misli študirati naprej; ker so mu prijatelji že našli službo. — Spremil me je do doma in moral sem mu obljubiti, da ga bom večkrat obiskal.

Sele čez par tednov sem si utrgal toliko časa, da sem izpolnil svojo obljubo.

Našel sem ga doma. Da ni več v službi, mi je povedal, ker ni istega političnega prepričanja, kot so gospodarji.

"In kaj nameravaš sedaj," me je zanimalo.

Pokazal mi je kup knjig, ki so ležale na mizi.

"Študiram narodno gospodarstvo. Pravkar rešujem neka agrarna vprašanja."

"Čemu ti bo to?"

"Veš, spoznal sem: le kmet je bodočnost naroda, — vse drugo je tako mlačno, nejasno in brezpomembno," so mu zasijale oči. "Sodelujem pri 'Kmetijski stranki' in pišem v njen list. — Pripravljam se na volitve. Kandidiram na njeni listi — in v prihodnjih tednih bom imel več govorov v radiu in po vaseh."

Zaželel sem mu obilo sreče in uspeha pri delu.

In res! Čez nekaj dni so vsi dnevniki prinesli njegovo sliko in uvodniki so hvalili jasnost in jedrnatost njegovih govorov.

"Povzpel si se! Samo, če se boš zdaj držal tega!"

"Ne boj se! Vem, kaj delam!" mi je stianil roko.

— — — Bilah so se volitve. Vsaka stranka je hvallila svoje kandidate in jih povzdigovala v oblake. Kar radoveden sem postal, kaj piše "Kmetijski list" o Kačniku. — A niti članka, niti vrstice, niti besedice ni bilo v dnevniku o njem. Užaljenega sem se počutil. — Kako nehvaležen je svet. Hvali razne oderuhe in pustolovce, — a onih, ki se trudijo za narod, — ki zanj trpijo in delajo, se niti z besedico ne spomni. —

Še tisti večer sem se potrudil h Kačniku. Kar s "Kmetijskim listom" v roki.

"Pozabili so nate," sem mu potožil.

"Kdo je pozabil?" se je začudil in vzel časopis, ki sem mu ga ponudil. Zasmeljal se je. "Čemu mi nosiš to? Kaj ne veš, da nisem več član Kmetijske stranke?"

"Ti — nisi — — —"

"Saj so javili to vsi listi! — Kmetijska stranka se je razcepila. Mi, — naprednejši, — smo se oddvojili in si ustanovili svojo stranko. — Da, da! Korakati je treba s časom!" V stari stranki je bilo vse preokrogirano, — a mi smo mladi in naša pljuča potrebujejo več zraka! — Spoznal sem to že takrat, ko sem se poglobil v agrarno vprašanje. — Prišla mi je v roke Iljičeva knjiga "Agrarno pitanje" — in ona mi je odprla pravi pogled! Preštudiral sem še Marxov Kapital in nekatere druge knjige. Noč in dan sem presedel pri njih,

— — — sedaj vem: socializem je pokret bodočnosti!"

Še mnogo mi je razlagal. Kar vesel sem bil, da je prišel do spoznanja in da mi tako krepko razlaga nove nazore.

V arcu mi je bilo toplo in rastla mi je vera v boljšo bodočnost. Potem ga dolgo nisem videl. Mnogokrat sem ga iskal, a nikdar ga nisem našel doma. Imel je dela preko glave. Stranka, govori... Edina vesti, ki sem jih dobival od njega, so bili njegovi sijajni članki v "Delavcu."

— — — Volitve.

Nekaka napetost je vladala v ozračju. Dobro sem jo čutil. Tiščala me je, da nisem mogel obstati pri svojem delu. Vsako uro sem hodil gledat k redakciji dnevnikov, kaj je novega — in radovedno sem povpraševal prijatelje, kako se bo izteklo. Kako se drži Kačnik.

Posebna izdaja je izšla šele zvečer. — Začuden sem ugotovil, da med socialisti ni nobenega Kačnika, — pač pa da je tiakano to ime na vladini listi.

Pozneje nekoč je imel v našem mestu velik govor. Nisem ga utegnil poslušati, — ali pripovedoval so mi, da spot snuje novo stranko.

"Bog mu jo blagoslovi," sem vzdihnil.

Nisva se videla več. — Kje je sedaj in kaj počenja, vam prav gotovo ne bi mogel povedati. Najbrž išče nov kažipot.

— Svoboda.

HUMOR

Niž posebnega

Neka kmetica je peljala svojega moža k zdravniku. Ta je bolnika pošteno preiskal in po dolgem premišljevanju je tehtno povedal, da bo moral iti na operacijo.

"Gospa, težko mi je, toda vaš mož po operaciji ne bo imel več popka," je sočutno dejal kmetici.

"Nič zato," je olajšano menila ženica. "Saj se mu tam samo nesnaga nabira."

Iz otroških ust

Metka: "Gospodična, kaj pa pomeni to: 'Cesarica je rodila svojemu soprogu sina!'"

Vzgojiteljica: "To pomeni 'Podarila mu je sina.'"

Čez nekaj dni pride Metka vsa žareča k svoji vzgojiteljici in ji zaupa: "Gospodična, danes je moj god in tetka Pepca mi je rodila dakeljčka!"

Narobe svet

Očka mora vsak večer Petruku pripovedovati pravljice. Očka je večkrat zelo truden in bi se rad odkrižal svoje naloge, toda Petruček brez pravljice noče zaspati.

Neki večer očka spet pripoveduje dolgo, dolgo pravljico. Mamica v sosednji sobi previdno vpraša: "Ali že spi?" In dobi od Petručka odgovor: "Da, mama, že smrčim!"

Napis na neki londonski trgovini, ki opozarja ljudi, da ne daja japonskega blaga.

Najbolj viteški mož New Yorka

Slavni kralj jazza Whiteman tehtata skoraj 150 kg.

"To je najbolj viteški mož New Yorka," je nekoč rekel o njem Charlie Chaplin. "Kadar namreč vstane v avtobusu, naredi vselej prostora dvema damama."

Prosta pot!

"Moj sin bi rad po vsaki ceni postal dirkač," je ves nesrečen pripovedoval neki oče svojem znanцу. "Le kaj naj storim?"

"Glejte, da mu ne pridete na pot!" mu je dobrodušno svetoval prijatelj.

Ni mu pomoči

Pijanec se plazi okrog cest svetilke in nekaj išče. Usmilni pozni sprehajalec se ustavi in ga sočutno vpraša: "Ali kaj izgubili?"

"Da... moj... hrk... ni ključ."

"Kje pa?"

"Tamkaj... hrk... s svojimi težnjami vrati!"

"Zakaj ga pa potlej tu iščete?" vpraša gospod začudeno.

"Hrk... ker je tu... svetlejša..."

Alli ste naročeni na dnevnik 'Prosveta'? Podpirajte svoj list!

NAROCITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta k prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$5.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.25 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroča, reči, da je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrul. države in Kanado. \$5.00	Za Clcero in Chicago je... \$7.25
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 4.80
2 tednika in..... 8.60	2 tednika in..... 8.60
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 2.40
4 tednike in..... 1.90	4 tednike in..... 1.90
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1.50

Za Evropo je..... \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v planu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnimo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahvaloval sam svoj list tednik, boče moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znifati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....
1) Ime.....Čl. društva št.....
Naslov.....
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:
2).....Čl. društva št.....
3).....Čl. društva št.....
4).....Čl. društva št.....
5).....Čl. društva št.....
Mesto.....Država.....
Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, tamni knjige, kalendarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijako delo prve vrste.
Pišite po informacije na naslov:
S.N.P.J. PRINTERY
2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.
Tudi se dobe na tebe tudi vsa utemena pojasnila.

Kitajski otroci v San Franciscu nosijo napise s pozivi na boj kot japonskega blaga.

Kažipot

Rijavec Vladimir

Pred leti sem tabobil v Dalmaciji. Izmed vseh doživljanjev se mi je skoro najbolj vtisnil v spomin neki nočni izlet. — Saj veste, kako temne so noči, kadar ni meseca in kadar domačini pravijo, da je "akuro." Takrat sanjajo o obilnem ribolovu, plovejo s svojimi barkami po odprtem morju in mamijo s svetilkami ribe k mrežam. — Res! Strahotno temne so take noči!

In v taki noči sem na poti iz mesta v taborišče zašel. Temo bi bil lahko rezal, — tako gosta in neprodorna je bila. Niti pēdi daleč nisem videl, — kaj šele da bi videl, kam sem stopal. — Pomalem je naletaval dež. Hitel sem. Telegrafski drogovi so mi bili za kažipot. — Pa menda sem se počutil preveč sigurnega, — ali pa sem premalo pazil. Drogovi so mi naenkrat izgignili in nisem jih mogel več najti, pa najsi sem se še tako mučil. — Saj bi bilo vse dobro, — toda pri iskanju sem se zmedel in izgubil sploh vsako orientacijo. Prej sem vsaj vedel, da hodim v pravi smeri, čeprav ne baš ob drogovi; — sedaj si nisem bil na jasnem: ali se vracam nazaj proti mestu, ali korakam proti morju, proti jugu ali proti severu. — povsod, kamor sem stopal, je bil teren enak. Nobena smer ni imela svojih posebnosti... Vedno je tako. Kadar si našel kažipot, drži se ga in nikar ga ne izpuščaj z vida! — Če si ga izgubil, bolje, da ga ne iščeš več: iskanje te bo popolnoma zmešalo! Ne rečem, da ga ne boš našel nikar več, — toda s svojimi močmi in zmožnostmi najbrž ne! — Morda ga boš nenadoma apert zagledal, če boš imel — srečo.

Tudi življenje ima svoje kažipote. Mnogi ne pazijo in se ne brigajo zanje. S Kačnikom sva bila sošolca. Dobra prijatelja. Bil je starejši in zrelejši od mene. Ni mu bilo dovolj, kar se je naučil v šoli; mnogo se je učil tudi izven nje. Sodeloval je v par društvih, zanimal je za vsa socialna, verska in politična vprašanja; pisal je v razne dnevnike in liste, — skratka: bil je že v srednji šoli pravi človek našega veka. — In predvsem: bil je dober govornik. Še celo zelo dober!

Malokatera stvar ga je zadovoljevala. Nobene oblasti ni mogel trpeti nad seboj. — Nekega dne so ga izključili iz šole. Na zahtevo policije, ki je javila, da je imel v svojem društvu anarhistični govor. — Takrat je vzbudila njegova afera senzacija in mnogo se je govorilo o njem. Bil je nekaj časa zaprt, — potem so vesti utihnile in kmalu smo ga pozabili.

Maturiral sem že in se vpisal na univerzo. Takrat sem ga srečal prvič po dolgem času. Ni se izpremenil, — le malo čuden se mi je zdel brez svojih bujnih las, na katere je bil v srednji šoli tako ponosen. — Tudi on me je spoznal.

"Kako ti ide, brate," mi je stianil roko in me potrepil po rami. "Vidiš, pravkar sem prišel iz vojske. Kadrski rok je za menoj!"

"Hvala Bogu," sem mu pritr-dil.

"Ni bilo tako hudo. — Še celo dobro sem se počutil. — Disciplina je le nekaj kolosalnega! — Edino prava disciplina bi mogla rešiti človeštvo sedanjih kriz! — Ah, da imamo kakšnega dobrega diktatorja! Diktatorja z železno roko, ki bi znal ustva-